

Armia żółtego smoka.

Armia chińska do nie dawna nie miała żadnego znaczenia militarnego. Był to zbiór najrozmaitszej hałastry, uzbrojonej bardzo prymitywnie i nie posiadającej żadnej dyscypliny. Wojsko to mogło co najwyżej odgrywać jakąś rolę w walce z nieuzbrojonym motłochem, nie mogło jednak zmierzyć się z żadną europejską armią. Już sam ubiór dawnych żołnierzy chińskich wskazywał na ich niezdolność bojową. Olbrzymie kapelusze słomkowe, trąby i niesione przed oddziałami wielkie żółte smoki (herb państwa Niebieg) wszystko to nadawało tej szczególnej armii operetkowy charakter.

W ostatnich dopiero czasach Chiny, jedno z nich

A mia żółtego smoka: Oddział piechoty chińskiej w pochodzie.

Zreorganizowana armia chińska, jak się okazało, nie była zbyt pewną podporą rządu chińskiego. Właśnie te oddziały wojska, które zostały zreformowane na sposób europejski, bądź od razu wzięły udział w ruchu rewolucyjnym, bądź przeszły na stronę powstańców...

Rząd mandżurski pozostał w ten sposób bez armii, którą zreformował i uzbroił przeciwko sobie.

Zasłużone odznaczenie.

Najwyższem postanowieniem polecił cesarz Franciszek Józef wyrazić komendantowi krakowskiego oddziału c. i k. straży wojskowo-policyjnej, kapitanowi Wacławowi Kalikowi, swe zadowolenie w uzna-

Armia żółtego smoka: Oficer chiński.

z innemi reformami przystąpiły do radykalnego zreformowania swej armii. Misję tę powierzono sławnemu Juan Szi-Kajowi, który w roku 1895 utworzył oddział wojska z 5.000 żołnierzy, oddanych pod komendę oficerów zagranicznych, przeważnie niemieckich. On też jest twórcą obecnej, zorganizowanej i wyszkolonej na wzór europejski armii chińskiej. Rozpoczęte przez Juan-Szi-Kaję reformy postępowały bardzo szybko. W r. 1903 ustanowiono specjalną komisję reorganizacji armii, a w r. 1906 ukazał się edykt cesarski, nakazujący utworzenie w ciągu 6 lat, t. j. do 1912 roku, 36 dywizyj wyćwiczonej na sposób europejski armii. Naturalnie ten program nowoczesnego uzbrojenia Chin został tylko w części wykonany. W każdym jednak razie państwo chińskie w krótkim stosunkowo czasie zdobyło już armię według współczesnych wymagań militarnych, liczącą już przeszło 200.000 ludzi. Również sztab oficerski, wykształcony w państwach zagranicznych, jest dość liczny. Najwięcej oficerów (około 1.000) pobierało studia wojskowe w Japonii, inni odbywali służbę wojskową w Niemczech, we Francji, w Belgii, a nawet w Ameryce.

Uzbrojenie armii jest także różnorodne. Artyleria składa się z dział Krupa oraz japońskich, francuskich, angielskich, a nawet duńskich. Tak samo chaotyczne jest uzbrojenie piechoty, dla której sprowadzano karabiny ze wszystkich niemal krajów europejskich. Świadczy to o li zwykłym pośpiechu, z jakim Chiny przeprowadzały uzbrojenie swej nowoczesnej armii.

Armia żółtego smoka: Chiński oficer sztabowy.

Republika chińska: Małoletni cesarz chiński Pu-Ji (po prawej stronie) z rejentem ks. Czunem.

Republika chińska: Zwłoki straconego rewolucjonisty po odcięciu głowy.